

BG

BG

BG

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 4.9.2008
COM(2008) 533 окончателен

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**Последваща оценка на тематичната приоритетна област „Технологии на
информационното общество (IST)“ от Шеста рамкова програма за научни
изследвания, технологично развитие и демонстрации (RTD)**

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА
РЕГИОНИТЕ**

**Последваща оценка на тематичната приоритетна област „Технологии на
информационното общество (IST)“ от Шеста рамкова програма за научни изследвания,
технологично развитие и демонстрации (RTD)**

(текст от значение за ЕИП)

1. Въведение

Настоящото съобщение подчертава заключенията и препоръките на оценка на „Технологии на информационното общество (IST)“, които са тематична приоритетна област от Шеста рамкова програма за научни изследвания, технологично развитие и демонстрации (RTD) в рамките на стратегията i2010¹. В него са изложени първоначалните реакции на Комисията както и предприетите вече или планираните мерки. Оценяването, проведено от май 2007 г. до май 2008 г., отговаря на изискванията на Финансовия регламент², правилата на прилагането му³ и разпоредбите относно оценката за Седма рамкова програма⁴.

2. История на досието

Целите на Шеста рамкова програма⁵ (РП6) бяха укрепването на европейското научноизследователско пространство и технологичната основа на европейската индустрия, стимулирането на международната и конкурентоспособност и насърчаването на научноизследователската дейност в подкрепа на други политики на ЕС.

В РП6, която се изпълняваше от 2003 г. до 2006 г., най-значителните инвестиции бяха направени в редица тематични приоритетни области, насочени към съсредоточаването и интегрирането на научноизследователската дейност на Общността: 3,984 милиарда EUR бяха вложени в тематичната приоритетна област IST, и още 216 милиона EUR във високоскоростни мрежи, които свързват научноизследователски институции в Европа с други в света. Бюджетът за тематичната област „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ)“ съгласно Седма рамкова програма (РП7) е 9,050 милиарда EUR за периода 2007—2013 г.

¹ Позоваване на интернет страница:
http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/i2010/index_en.htm.

² Регламент № 1605/2002 на Съвета от юни 2002 г. относно Финансовия регламент, приложим за общия бюджет на Европейските общности (ОВ L 248/1 — 16.9.2002 г.)

³ Регламент № 2342/2002 на Комисията от 23 декември 2002 г. за определяне на подробни правила за прилагането на регламента на Съвета относно Финансовия регламент, приложим за общия бюджет на Европейските общности (ОВ L 357/1, 31.12.2002 г.).

⁴ Решение № 1982/2006/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно Седмата рамкова програма на Европейската Общност за научни изследвания, технологично развитие и демонстрационни дейности (2007—2013 г.) (ОВ L 412/1, 30.12.2006 г.).

5 Позоваване на интернет страница: <http://fp6.cordis.lu/fp6/home.cfm>.

3. Провеждане на оценката

Целта на оценката беше да се преценят системните ефекти на научноизследователската дейност по IST в рамките на РП6, както и степента, в която тя е допринесла за целите на РП6 и за по-широкообхватните стратегически цели на ЕС. Тя бе съсредоточена върху необходимостта, ефикасността, ефективността, полезността и устойчивостта⁶ на инвестициите.

Оценяването бе проведено от група от независими експерти на високо равнище⁷, под председателството на господин Esko Aho, с подкрепата на екип от професионални оценители⁸. Групата анализира документацията на програмата и показателите за резултатите и въздействията. Бяха събрани данни от основни действащи лица в областта на ИКТ, от организации, провеждащи научноизследователска дейност по IST, както и от високопоставени представители на икономиката, инвеститори на рисков капитал и учени. Получените резултати бяха обсъдени с членове на Комисията на Европейския парламент по промишлеността, изследванията и енергетиката (ITRE) и с делегациите на държавите-членки в програмния комитет на ИКТ.

Докладът за оценка, който се намира в приложение 1, беше разпространен сред широката общественост, включително по интернет страницата Europa⁹, и бе представен на програмния комитет на ИКТ и на Консултативната група по ИКТ.

4. Първоначални реакции на Комисията, предприети или планирани мерки

Комисията приветства доклада и отделя сериозно внимание на 23-те препоръки в полето по-долу. Тя предлага тези препоръки да бъдат предмет на широка дискусия относно европейската политика на иновации в областта на ИКТ.

Полагат се постоянни усилия за опростяване на администрацията и намаляване на административните тежести в тесните рамки на стабилно финансово управление. В РП7 за някои участници, включително МСП, се допуска фиксирана сума за общите разходи и може да се декларират средните разходи за персонал. Предварителни проверки на финансовата стабилност се извършват само за координатори на проекти и участници, подали заявление за финансови средства в размер повече от 0,5 млн. EUR. Задължителните по-рано финансови гаранции се заместват с гаранционен фонд, а сертификати за одит се изискват само за предявени разходи в размер повече от 0,375 млн. EUR. Освен това сега има само една единствена система за регистрация на участниците, така че всяка участваща организация трябва само веднъж да се

⁶ Позоваване на интернет страница: http://ec.europa.eu/budget/evaluation/Key_documents/regureq_en.htm.

⁷ Група: Г-н Е. Ахо (председател) — бивш министър-председател на Финландия и президент на Финландския национален фонд за научни изследвания и развитие (Sitra), г-н М. Cosnard — професор от Политехническото училище към Университета в Ница „София Антиполис“, президент и изпълнителен директор на INRIA, г-н Н.-О. Henkel — професор от университета в Манхайм и бивш изпълнителен директор на IBM за Европа, Близкия изток и Африка, както и бивш президент на Федерацията на германските индустрии, г-н L. Soete — директор на UNU-MERIT, г-жа N. Stame — професор по социална политика от университета в Рим „Ла Сапиенца“ и съосновател и първи президент на консултативния съвет „Международни проблеми“ (AIV), г-н Р. Telička — бивш комисар на ЕС и Старши консултант, Център за европейска политика.

⁸ Ramboll Management, с договор за оценки и услуги във връзка с оценяването в рамките на рамков договор, управляван от генерална дирекция „Бюджет“ на Европейската комисия.

⁹ Позоваване на интернет страница: http://ec.europa.eu/dgs/information_society/evaluation/rtd/fp6_ist_expost/index_en.htm.

регистрира. Разходите се възстановяват за всеки финансов отчет, а отчетните схеми може да бъдат специфични за всеки отделен проект.

С цел увеличаване на гъвкавостта проектните консорциуми могат да преразпределят бюджета сред участниците без да информират Комисията; освен това всеки консорциум притежава пълна управленска независимост и може да смени участниците в съответствие с правилата, определени в споразумението за консорциум, с просто уведомление на Комисията.

С цел привличане на повече малки, бързо растящи дружества Общността може да възстанови до 75 % от разходите на МСП, университети и публични организации, докато по РП6 максималният размер беше 50 %. Разходите за управление се възстановяват на 100 % без горна граница, а авансовото плащане обикновено възлиза на 50 % от цялата сума, с която Общността участва.

23-те препоръки на доклада на Aho:

- (1) Препоръчва се да се полагат усилия за по-нататъшното укрепване на по-трайни публично-частни партньорства, като напр. съвместни технологични инициативи (СТИ) съгласно Седма рамкова програма.
- (2) Препоръчва се да бъдат продължавани усилията за избягване на „разпокъсването“ на подкрепата за МСП и големите предприятия по отделни мерки или инструменти.
- (3) В хода на Седма рамкова програма да се създаде платформа за нови и бързо растящи дружества, за да могат тези дружества да влязат в контакт с инвеститори на рисков капитал.
- (4) По всички проекти да се насърчава извъневропейското участие, както на участници от развиващите се страни, така и от индустриализираните държави.
- (5) Системата за консултации — например Консултативната група по ИКТ — да придобие международен характер, като се привличат водещи учени и инженери от цял свят.
- (6) Най-новите международни развития и предизвикателства да бъдат отразени в работната програма. Може би по-гъвкав подход ще бъде необходим за по-бързо интегриране на нови, интересни развития в съответната област.
- (7) Изследователските усилия да се съсредоточат върху постигането и поддържането на водеща позиция в света в тези области, в които Европа вече има известни предимства или възможност за поемане на ръководна роля. Европа трябва да бъде селективна, а да не се стреми към световно лидерство във всяка една област.
- (8) Подходът на електронните инфраструктури трябва да се разшири и да се прилага към повече приложноориентирани и насочени към потребителите платформи в други сектори.
- (9) Счетоводният контрол за СТИ да се извършва от държавите-членки и участващите предприятия с минимална намеса от страна на Общността.
- (10) Групата изрично препоръчва разработването на подход, който се базира на повече доверие спрямо участниците на всички етапи. Не трябва да се допуска единични отрицателни примери да блокират иновацията.
- (11) Следва да се изискват по-кратки предложения, които да съдържат по-малко детайли относно работните пакети и да са насочени към целесъобразността на партньорствата, по-специално към включването на участници, силно ориентирани към иновации.
- (12) На заявителите, чиито идеи не се финансират, да се предоставят по-пълни и полезни коментари.
- (13) Да се изпробва нов подход, при който предложенията не се оценяват изцяло още в началото. На всички предложения, преминали няколко основни проверки, да се предоставя начално финансиране в малък размер за провеждане на експериментална фаза. След това експерименталните проекти, показващи добри резултати, могат да бъдат избрани за пълно финансиране.
- (14) Финансирането на проекти на базата на действителните резултати вместо на обещания и репутация би могло не само да намали първоначалните административни работи, но и да бъде надеждна възможност за привличане на иновативни (малки) предприятия, които в противен случай не биха помислили да кандидатстват за финансиране от Общността.
- (15) Следва да се обмисли дали двустепенната процедура за оценка може да се прилага не само за откритата част на програмната област „Бъдещи и новоразвиващи се технологии“, но и за други части на програмата — възможните участници да дават общ преглед на идеята си за проекта, а едва след като са избрани, да представят по-подробен план.
- (16) Докладването, което отнема време и може да се изисква по неподходящо време, следва да се оптимизира така, че да е позволено на участниците да представят доклади тогава, когато има какво да се докладва.
- (17) Следва да е възможно да се префокусира научноизследователската дейност върху други приоритети, ако това се окаже необходимо в процеса на провеждането на проекта.
- (18) По същия начин следва да е позволена по-голяма гъвкавост по отношение на състава на партньорствата по време

на проекта, включително възможността за смяна на партньори, ако изследванията отиват в посока, където нови партньори или заместването на такива биха били полезни за тях.

- (19) Групата препоръчва по-стратегическо използване на стандартизацията за създаване на нови пазари в рамките на ЕС. Определянето на стандарти е необходимо средство за въвеждане на иновации и за създаване на трайни пазари за нови продукти и услуги.
- (20) Групата приветства представеното неотдавна Съобщение на Комисията относно доставки на развойни продукти и препоръчва предприемането на нови инициативи, за да се позволи на обществени органи да дават поръчки за разработване на новаторски стоки и услуги.
- (21) Европейският единен пазар трябва да бъде по-ефективен за така наречените „бизнес ангели“ и инвеститорите на рисков капитал, а европейските инвестиционни фондове трябва да се използват по-резултатно, за да се помогне на осъществяването на иновациите от рамковите програми.
- (22) Доколкото това не може да се остави на пазарните сили, по-стратегически подход към стандартизацията на европейско равнище, съсредоточен върху оперативната съвместимост и разработването на стандарти в тези области, където е доказана необходимостта от съгласувани новаторски услуги и европейско лидерство, е от широк публичен интерес.
- (23) Трябва да бъде развита по-нататък взаимовръзката между големи регионални и национални електронни инфраструктури. Платформи и инфраструктури в рамките на целия ЕС са необходими в такива области като електронното управление (особено снабдяването), електронното здравеопазване (трансгранични приложения), логистиката и транспорта. Рамковите научни изследвания, технологично развитие и демонстрации да бъдат допълнени от други мерки, по-специално по обществените поръчки, както на национално, така и на европейско равнище.

Комисията е съгласна, че в областите, в които Европа може да заеме водеща позиция, трябва да се положат допълнителни усилия за разширяване на глобалния обхват на програмата. Сега всички проекти са отворени за участници от повече от 150 държави, с които са сключени международни споразумения за сътрудничество, при същите условия, които важат и за 38-те асоциирани държави и държавите-членки. За по-широкото международно сътрудничество на разположение е и нов инструмент за финансиране. Комисията ще проучи възможности за по-нататъшното разширяване на глобалния обхват на научноизследователската дейност по ИКТ.

Комисията е съгласна, че иновационната среда в Европа е от критично значение за ефективното използване на резултатите от научноизследователската дейност по ИКТ, и приветства особено препоръките на групата по отношение на необходимостта от системни промени. Много е важно Европа да стане по-привлекателна за инвестиции в научноизследователска дейност и иновации и да се създадат подходящи условия за преуспяване и развитие на малки компании за високи технологии. Като първа стъпка Комисията ще проучи механизми за насърчаване на контакти между нови и бързо растящи дружества и инвеститори на рисков капитал. Второ, Комисията ще проучи възможности за ускорено разработване на стандарти и спецификации за новаторски продукти и услуги. И накрая, Комисията ще проучи възможности за комплексни новаторски „екосистеми“¹⁰, които да намалят разпокъсаността на публичните и частните пазари за новаторски решения, да оползотворят потенциала на възможните взаимодействия и да съгласуват по-систематично европейските усилия. Тази мярка би се основавала на Инициативата за водещи пазари¹¹ и на Доставки на развойни продукти¹² и би взела предвид опыта, придобит в рамките на съвместни технологични

¹⁰ Мрежата на изследователи и предприемачи, взаимодействаща с инвеститори и пазари.

¹¹ Съобщение „Инициатива за водещи пазари в Европа“, COM(2007) 860.

¹² Съобщение „Доставки на развойни продукти: насърчаване на иновациите с цел обезпечаване устойчивостта и високото качество на обществените услуги в Европа“, COM(2007) 799.

инициативи, съвместни национални научноизследователски програми и европейски технологични платформи.

5. Заключение

Комисията приканва Европейския парламент и Съвета да отбележат резултатите и препоръките на групата за оценка и да обсъдят как най-добре да се постигне напредък по тях. По-специално Комисията счита, че по-нататъшното намаляване на бюрокрацията продължава да бъде важно предизвикателство. Тя споделя мнението на групата, че трябва да се развие такова прилагане на правилата на финансирането на научноизследователската дейност, което се характеризира с готовност за поемане на рискове. Комисията е убедена, че Европейският парламент и Съветът също трябва да играят роля в създаването на базиран на доверието среда, и ги приканва да вземат това предвид при бъдещи дискусии за правилата на участие в рамковите програми и за Финансовия регламент.

Комисията ще се съветва по отношение на резултатите и препоръките с цел увеличаване на гъвкавостта и намаляване на бюрокрацията, както и в отговор на изискването за по-голямо стратегическо въздействие на научноизследователската дейност на равнище ЕС. За тази цел, успоредно с настоящия доклад за оценка, тя провежда публична консултация по интернет за по-широките и дългосрочни последиствия на своята политика, чиито резултати ще бъдат обобщени в началото на 2009 г. в Съобщение за научноизследователската дейност и иновациите по ИКТ.

Междинната оценка на областта ИКТ в RTD в рамките на РП7 ще позволи и оценяването на ефективността на новите мерки. Тя ще бъде на разположение към края на 2009 г. като база за по-нататъшни разсъждения.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

КЛЮЧОВИ РЕЗУЛТАТИ И ПРЕПОРЪКИ НА ДОКЛАДА ЗА ОЦЕНКА

Иновациите в областта на информационните и комуникационните технологии (ИКТ) са жизненоважни за конкурентоспособността и икономическото благополучие на Европа. Те образуват базата на икономика, основана на знания: разработването и използването им са решаващи за поддържането на растежа и производителността. Затова инвестициите в научните изследвания и технологичното развитие за информационното общество с пълно право са били приоритетна област на 6-та рамкова програма за научни изследвания и технологично развитие (IST-РП6), за която между 2003 и 2006 г. са предоставени 4 млрд. EUR.

Настоящата оценка на тематичната приоритетна област IST разглежда ефективността на научните изследвания по отношение на създаването на нови знания и иновации, както и по отношение на превръщането на тези иновации в икономически растеж и благополучие чрез общите новаторски системи на Европа.

Инвестициите в научните изследвания бяха добре управлявани и постигнаха целите си по ефективен начин. Въпреки това са възможни подобрения по отношение на гъвкавостта и опростяването на механизма на финансиране, както и по отношение на увеличаването на глобалното въздействие на европейската научноизследователската дейност в тази област. По-гъвкавото управление на програмата може да съдейства за привличането на повече нови, бързо растящи дружества. Повечето препоръки на групата във връзка с управлението на научноизследователската дейност могат да се изпълняват от Комисията по време на 7-ма рамкова програма (в периода от 2010 до 2013 г.).

Други препоръки може да изискват по-дългосрочни усилия и/или да надхвърлят обхвата на рамковите програми на по-стратегическо и политическо равнище. Степента, в която създадените в Европа нови знания и умения се използват в Европа, зависи от широк диапазон политически стратегии и мерки, засягащи новаторската „екосистема“. Премахването на бариерите пред иновациите и насърчаването на по-силни взаимодействия между потребители, изследователи и икономиката – преди всичко по регионални новаторски системи – изискват системна промяна.

Оценката установи ред възможности за подобряване на средата за иновации в научноизследователската дейност по ИКТ в контекста на европейските рамкови програми. Необходими са по-силни взаимодействия с инвестициите на рисков капитал, с регионалните новаторски стратегии и с обществените поръчки. Освен това е необходим по-стратегически подход на европейско равнище за стандартизацията, развитието на водещи пазари и мобилизацията на публично-частни партньорства, по примера на съвместните технологични инициативи, основани в резултат на мерките по 6-та рамкова програма.

1. УПРАВЛЕНИЕ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ИНВЕСТИЦИИ В НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ

1.1. Полезност и устойчивост – ролята на IST-РП6

Много от научните изследвания, финансирани от ЕС по IST-РП6, нямаше да се провеждат без европейската подкрепа или щяха да се провеждат само в доста съкратена форма. Следователно IST-РП6 изигра съществена роля за пренасянето на научноизследователски дейности на европейско и глобално равнище. Това важи особено, когато ефективността изисква критична маса, широки дискусии и нов поглед

върху даден проблем, или когато в изследванията трябва да бъдат включвани висши специалисти в съответната област.

Постиженията се отличават с висока устойчивост. Участниците имат голяма полза от укрепени мрежи, нови знания и умения. Мрежите са от съществено значение и много от участниците изграждат дългосрочно сътрудничество. Някои от тези мрежи са се превърнали в стабилни структури, които образуват ядрото на по-широки среди за сътрудничество, като например европейски технологични платформи. В резултат на това са въведени съвместните технологични инициативи (СТИ) като възможност за укрепване на публично-частните партньорства в научноизследователската дейност на европейско равнище. Новите СТИ в областта на наноелектрониката и вградените системи представляват добри примери за дългосрочното положително въздействие на рамковата програма.

Препоръчва се да се полагат усилия за по-нататъшното укрепване на по-трайни публично-частни партньорства, като например СТИ, в хода на Седма рамкова програма.

1.2. Ефективност – въздействието на научните изследвания по IST-ПП6

Делът на участието на малките предприятия (МСП) се задържа на над 20 %, което е значително над поставената от Европейския парламент и Съвета цел от 15 %. Но участието на бързо растящи дружества в програмата продължава да бъде ниско. Това повдига въпроса до каква степен рамковата програма е привлекателна и достъпна за бързо растящи дружества и до каква степен участието в програмата улеснява достъпа до рисков капитал и до европейските и световните пазари.

Както малките, така и големите предприятия трябва да създадат оптимална среда за растежа на МСП, и финансовите механизми трябва да са достъпни и за малките, и за големите предприятия. И двата вида предприятия играят роля в новаторската екосистема и всеки от тях е важен съответно за другия вид. Положително е, че съвместните изследвания по рамковата програма дават възможност на малки и големи предприятия да си сътрудничат по повечето проекти. По-малките целеви научноизследователски проекти обаче не бива да се превръщат в специален инструмент за МСП, и в по-големите интегрирани проекти големите предприятия не бива прекалено да доминират.

Препоръчва се да бъдат продължени усилията за избягване на „разпокъсване“ на подкрепата за МСП и големи предприятия по отделни мерки или инструменти.

Научноизследователските мрежи, изградени чрез участието в европейски проекти, са увеличили ефективността на обмена на знания между организациите, скоростта на разпространението на информация и мобилността на човешките ресурси. Измененията в научноизследователските партньорства вследствие на участието в рамковата програма са една от областите, в които въздействието на инвестициите на ЕС е най-видимо. Много от участниците съобщават, че здравите мрежи, изградени по време на рамковата програма, ще продължават да работят като база на бъдещото им сътрудничество в научноизследователската дейност.

Често изследванията са „далеч от пазара“ или представляват фундаментални научни изследвания, а комерсиализацията на нови продукти и услуги не е непосредствена цел. През последно време не е направено много, за да се свържат участниците с инвеститори на рисков капитал. В периода до 2002 г. беше започнато разработването на механизъм за насърчаване на такива контакти, но скоро след това то беше

изоставено поради икономическия спад. Време е да се обмисли повторното въвеждане на един или повече инструменти за тази цел.

В хода на 7-ма рамкова програма следва да се създаде платформа за нови и бързо растящи дружества, за да могат да влязат в контакт с инвеститори на рисков капитал.

В раздел 2.1 се дават още препоръки за укрепването на тази връзка и насърчаването на последващи иновации на пазара.

Усилено е международното сътрудничество между ЕС и Китай, Индия и Африка, а в програмата участват 60 % от 25-те водещи новатори в света. Интегрираните проекти по ефективен начин са свързали научноизследователската дейност по IST в Европа със световната новаторска система. Но международното сътрудничество трябва да бъде използвано и за предоставянето на най-добрите в света резултати на науката и технологиите на европейските изследователи, така че те да могат да го доразвият. Следователно се препоръчва по-нататъшно глобализиране на рамковата програма, както е описано в подробности по-долу.

1.3. Глобализация на рамковата програма

Европа не може да си позволи да бъде „крепост“ на RTD. Европейските изследователи трябва да бъдат партньори на световно водещите учени, независимо дали те са от Европа или от извъневропейски страни. Отварянето към света трябва да продължи, така че развитието на европейските изследвания и иновации да може да се опре на най-добрите изследователи и идеи, независимо от техния произход. Освен това някои разработени в Европа технологии ще трябва да бъдат пускани на други пазари в сътрудничество с извъневропейски фирми, което в края на краищата ще бъде от полза за европейските предприятия и потребители.

Ако най-добрите изследователи от целия свят участват в рамковата програма, то тя ще бъде по-привлекателна и за най-добрите европейски изследователи. Това важи особено за по-малки и бързо растящи предприятия, които са във висша степен новаторски и засега не са много добре представени в програмата. Като им се предостави възможност да работят заедно с най-добрите изследователи и новатори в света, мотивацията им да участват в програмата ще се повиши.

Въпреки че сътрудничеството, по-специално с Азия и Африка, бе засилено, групата препоръчва интензивиране на съответните усилия с цел действително глобализиране на програмата:

Насърчаване на извъневропейското участие във всички проекти. Да се насърчи включването на извъневропейски участници, както от развиващи се страни, така и от индустриализираните държави.

Интернационализиране на системата за консултации — например Консултативната група по IST — чрез привличане на водещи учени и инженери от цял свят.

Отразяване в работната програма на най-новите международни развития и предизвикателства. Може би по-гъвкав подход ще бъде необходим за по-бързо интегриране на нови, интересни развития в съответната област.

Съсредоточаване на изследователските усилия върху постигането и поддържането на водеща позиция в света в тези области, в които Европа вече има известни предимства или възможност за поемане на ръководна роля. Европа трябва да бъде селективна, а да не се стреми към световно лидерство във всяка една област.

1.4. Значение и стратегическо въздействие — IST-ПП6 и по-широки цели на ЕС

Инвестициите в научноизследователската дейност по IST в периода 2003—2006 г. са допринесли за това, че Европа постигна и поддържа водеща позиция в света в някои области на научното изследване, макар че тя не винаги е разгръщала своя потенциал на лидерство на пазара на ИКТ и приложенията им. IST-ПП6 засили водещите позиции на Европа на пазара на мобилните комуникации и в изследванията в областите високоскоростните мрежи, глобалните информационни бази данни с източници (GRID), високопроизводителната роботика и аудиовизуалните системи. Водеща позиция в света е постигната в развитието и използването на високоскоростните електронни инфраструктури за научната и изследователската дейност. В тези области са създадени възможности за включване на нови участници (преди всичко МСП) в допълнение към продължаващото участие на водещи предприятия. Насърчаването на новоразвиващи се технологии доведе до водеща позиция в света в областите на квантовата комуникация, наноелектрониката и сложните системи.

Успешното развитие на високоскоростни електронни мрежи (електронни инфраструктури) показва значението на европейските мерки за развитието на инфраструктурата. Тези инициативи издигнаха Европа на водеща позиция в света.

Подходът на електронните инфраструктури трябва да се разшири и да се прилага към повече приложноориентираните и насочени към потребителите платформи в други сектори.

Европейското научноизследователско пространство бе укрепено, особено чрез интегрирани проекти, мрежи за върхови постижения и групиране на проекти. Европейските технологични платформи разшириха сътрудничеството извън рамките на индивидуалните проекти, финансирани по IST-ПП6. Те насърчиха по-силни взаимодействия с национални и частни инициативи и бяха важна стъпка по пътя към новите съвместни технологични инициативи (СТИ). Същите стимулират промишлеността и държавите-членки да увеличат разходите си по финансирането на научноизследователската и развойна дейност. Те представляват начин за създаване на нови партньорства между обществено и частно финансирани организации, участващи в научни изследвания, с акцент върху области, в които изследванията и технологичното развитие могат да допринесат за увеличаване на конкурентоспособността на Европа и за подобряване на качеството на живота. Следователно те може да се разгледат като пионерски подход за обединяване на обществените и частните усилия в научноизследователската дейност и се превърнаха в неразделна част от 7-ма рамкова програма.

Както СТИ, така и „живите лаборатории“¹³ притежават потенциала да продължат засилването на иновационния процес в други области.

Те представляват по-„системен“ подход, защото свързват предлагането (предприятия и изследователи) и търсенето (потребители и обществени органи). СТИ и „живите лаборатории“ може да се използват и като средства за целенасочено възлагане на обществени поръчки в областта на иновациите. Групата обаче се опасява, че СТИ могат да бъдат подложени на прекалено строг административен контрол от страна на ЕС, който може да възпрепятства иновациите и участието на новаторски предприятия, какъвто бе случаят с рамковата програма. Тя препоръчва счетоводният контрол за

¹³

Живите лаборатории представляват градски новаторски и експериментални центрове, по принцип в областта на мобилните технологии и приложения, които свързват потребителите и технологите с цел създаване и изпробване на идеи и продукти.

СТИ да се извършва от държавите-членки и участващите предприятия с минимална намеса от страна на Общността.

1.5. Ефикасност — намаляване на бюрокрацията

Целите на научноизследователската дейност трябва да се преследват по икономичен начин. Трябва да се положат по-нататъшни усилия за опростяване на администрацията и намаляване на административните тежести на рамковата програма, както за участниците, така и за Комисията. Поради непознаване на новите инструменти и големия брой партньори в интегрираните проекти и мрежите за върхови постижения, административните тежести не бяха съществено намалени в 6-та рамкова програма. Във връзка с прехода към 7-та рамкова програма са направени няколко подобрения, но необходими са по-нататъшно опростяване и по-голяма гъвкавост. Комисията следва да проучи възможности за по-нататъшно опростяване.

1.6. Опростяване на управлението

Мерките, предприети от Комисията с цел осигуряване на разумно използване на публичните средства, често могат да попречат на програмата да развие пълния си потенциал, така например много от най-новаторските предприятия — по-специално бързо растящи МСП — се обезкуражават да участват в програмата за научни изследвания поради тромавите процедури по подаване на заявления и изпълнение.

Системата за оценяване на предложенията може да обезкуражи нови заявители: според справките на участниците коментарите относно качеството на отхвърлени предложения са недостатъчни в сравнение с тези на частните източници на финансиране; процес на оценяване, основаващ се на консенсус, има тенденция да води до проекти с постепенно развитие вместо до такива с радикални иновации, и освен това е трудно да се привлекат като оценители най-добрите учени от промишления сектор.

Действително, това са общи проблеми на финансирането на изследователска дейност с публични средства, но в 6-та рамкова програма те бяха изострени от въвеждането на нови инструменти и повишените общи разходи, свързани с управлението на много големи проектни консорциуми.

Групата изрично препоръчва разработването на подход, който се базира на повече доверие спрямо участниците във всички стадии. Не трябва да се допуска единични отрицателни примери да блокират иновацията. По-долу са изложени специфични елементи на разработването на такъв подход.

Трябва да се положат усилия за опростяване и въвеждане на повече гъвкавост в трите ключови фази на проектния цикъл — подаване на заявления за финансиране, оценка на предложенията и управление на финансираните проекти:

За етапа на подаване на заявления се препоръчва следното:

Да се изискват по-кратки предложения, които да съдържат по-малко детайли относно работните пакети и да са насочени към целесъобразността на партньорствата, по-специално към включването на участници, силно ориентирани към иновации.

За етапа на оценката на предложенията се препоръчва следното:

На заявители, чиито идеи не се финансират, да се предоставят по-пълни и полезни коментари.

Да се изпробва нов подход, при който предложенията не се оценяват изцяло още в началото. На всички предложения, преминали няколко основни проверки, да се предоставя начално финансиране в малък размер за провеждане на експериментална фаза. След това експерименталните проекти, показващи добри резултати, могат да бъдат избрани за пълно финансиране. Финансирането на проекти на базата на действителните резултати, вместо на обещания и репутация, би могло не само да намали първоначалните административни работи, но и да бъде надеждна възможност за привличане на иновативни (малки) предприятия, които в противен случай не биха помислили да кандидатстват за финансиране от Общността.

Да се проучи дали двустепенната процедура за оценка може да се прилага не само за откритата част на програмната област „Бъдещи и новоразвиващи се технологии“, но и за други части на програмата — възможни участници да дават общ преглед на идеята си за проекта, а едва след като са избрани, да представят по-подробен план. Това може да доведе до увеличение на работното натоварване на Комисията в ранните фази и до удължение на процеса на оценяване, но ще намали съществено обременеността на научноизследователската общност във връзка с изготвянето на предложения.

По време на етапа на управлението на проектите основният проблем е безкомпромисността при провеждането на научноизследователската дейност съгласно установен график и с предварително определен партньор. Поради това се препоръчва следното:

Да се оптимизира докладването, което отнема време и може да се изисква по неподходящо време, така, че да е позволено на участниците да представят доклади тогава, когато има какво да се докладва.

Да се предостави възможност за префокусиране на научноизследователската дейност върху други приоритети, ако това се окаже необходимо в процеса на провеждането на проекта.

По същия начин, да се позволи по-голяма гъвкавост по отношение на състава на партньорствата по време на проекта, включително възможността за смяна на партньори, ако изследванията отиват в посока, където нови партньори или заместването на такива биха били полезни за тях.

2. ПО-ОБЩИ ПРЕПОРЪКИ ПО ПОЛИТИКАТА: ПОСТИГАНЕ НА ПЪЛНАТА ПОЛЗА ЗА РАСТЕЖ И БЛАГОПОЛУЧИЕ ПОСРЕДСТВОМ ЕВРОПЕЙСКАТА НОВАТОРСКА ЕКОСИСТЕМА

ИКТ представляват технологии, проникващи във всички области и предоставящи големи възможности, чиято полза зависи от динамична „екосистема“ на научни изследвания, технологично развитие и демонстрации (RTD) и иновации. Насърчаването на RTD само от страна на предлагането, каквато е практиката на рамковата програма, не е достатъчно. Трябва да се подобри и включването на RTD в новаторската „екосистема“ в Европа. Подходът към иновации трябва да е „бутане“ чрез RTD, от една страна, и „дърпане“ чрез търсенето на пазара и обществените услуги, от друга страна, като за това са необходими усилия едновременно на национално/регионално и на европейско равнище.

По тези причини групата посвети голяма част от оценката си на тези фактори, които са определящи за резултатите и въздействието на европейските научни изследвания. Затова много от препоръките на групата се отнасят до системни мерки извън областта на управлението на рамковата програма, но задължително свързани с него. Необходими са усилия в няколко области, но групата се съсредоточи върху две основни теми:

- развитието на нови пазари и
- подобряването на инфраструктурите и оперативната съвместимост в Европа.

2.1. Развитие на нови пазари

Иновациите изискват нови капиталовложения. Рисковият капитал в Европа обаче е на разположение в по-малък обем отколкото в САЩ. По време на по-голямата част от срока на 6-та рамкова програма в ЕС-15 бе на разположение само половината от рисковия капитал на ранен стадий (първоначален или стартов капитал) в сравнение с тази в САЩ. Освен това европейските обществени органи не използват напълно значителната си покупателна сила за насърчаване на иновации чрез възлагане на поръчки за новаторски услуги и технологии.

Въпреки че знанията се движат и в двете посоки между ЕС и САЩ, нетният поток е от Европа към САЩ. Макар че предприятията нерядко избират Европа като място за провеждане на своята научноизследователска и развойна дейност, резултатите от тази дейност често се пускат на пазара в САЩ; тази тенденция се потвърждава от факта, че 50-те водещи в света дружества в сектора ИКТ са предимно американски или японски.

С цел подобряване на „екосистемата“ на научноизследователската и развойна дейност и иновациите в Европа, трябва да се увеличат търсенето на новаторски решения и финансирането на бързо растящи новаторски предприятия.

Засилване на търсенето на новаторски решения

За да се осигури превръщането на резултатите от научноизследователската и развойна дейност в растеж и благополучие на обществото, са необходими разностранни придружаващи мерки, насочени към насърчаване на търсенето.

Групата препоръчва по-стратегическо използване на стандартизацията за създаване на нови пазари в рамките на ЕС. Определянето на стандарти е необходимо средство за въвеждане на иновации и за създаване на трайни пазари за нови продукти и услуги.

Публичният сектор притежава потенциала да създаде търсене на новаторски стоки и услуги. Делът на обществените поръчки в момента възлиза на около 17 % от БВП на Европа. Те винаги са били един от най-мощните двигатели на иновациите и внедряването на нови технологии. Европа обаче изостава от САЩ, където обществените поръчки играят централна роля за иновациите. Следователно научноизследователската дейност в хода на рамковата програма може да създаде значително по-голяма стойност, когато се увеличи възлагането на обществени поръчки в областта на иновациите на регионално, национално и европейско равнище. Едновременно трябва да се подчертае, че изследванията и възлагането на обществени поръчки в областта на иновациите не бива да се съсредоточават единствено върху продукти, но и върху разработването на нови, иновативни услуги.

Групата приветства представеното неотдавна Съобщение на Комисията относно доставки на развойни продукти и препоръчва поемането на нови инициативи, за да се позволи на обществените органи да дават поръчки за разработване на новаторски стоки и услуги.

Увеличаване на наличието на финансови средства

Европа изостава от САЩ по отношение на наличието на финансови средства за насърчаване на растежа на предприятия. В Европа няма достатъчно рисков капитал на

разположение, затова много технологии и услуги с търговски потенциал, разработени от малки фирми в Европа, силно ориентирани към иновации, привличат инвестиции от САЩ. Така практически ползата от растежа на тези фирми се прехвърля от Европа в САЩ. Европа трябва да бъде конкурентоспособна не само в технологичното развитие, но и в предоставянето на капитал за иновации и растеж. Трябва да осигурим европейски ресурси за растежа на тези предприятия. По този начин ще бъде осигурена и нова база от новаторски предприятия, които са способни да участват в рамкови програми. Добре функциониращ финансов пазар за иновации и растеж изисква наличието на така наречени „бизнес ангели“, първоначален капитал и действителен рисков капитал.

Европейският единен пазар трябва да бъде по-ефективен за така наречените „бизнес ангели“ и инвеститорите на рисков капитал, а европейските инвестиционни фондове трябва да се използват по-резултатно, за да се помогне на осъществяването на иновациите от рамковите програми.

2.2. Подобряване на инфраструктурите, стандартите и оперативната съвместимост в Европа

Една от областите, в които може да се постигне действителна добавена стойност за Европа, е развитието на трансгранични инфраструктури, подобряването на оперативната съвместимост и — в някои сектори — разработването на стандарти.

В някои случаи самият пазар осигурява разработването на фактически стандарти чрез конкуренцията. Но национални разпоредби и практики може да възпрепятстват създаването на европейски и глобални стандарти. Това разпокъсва пазарите и пречи на европейските предприятия да извличат пълна полза от Европейския единен пазар.

Когато това не може да се остави на пазарните сили, по-стратегически подход към стандартизацията на европейско равнище, съсредоточен върху оперативната съвместимост и разработването на стандарти в тези области, в които е доказана необходимостта от съгласувани новаторски услуги и европейско лидерство, е от широк публичен интерес.

Трябва да бъде развита по-нататък взаимовръзката между големи регионални и национални електронни инфраструктури. Платформи и инфраструктури в рамките на целия ЕС са необходими в такива области като електронното управление (особено снабдяването), електронното здравеопазване (трансгранични приложения), логистиката и транспорта. Рамковите научни изследвания, технологично развитие и демонстрации следва да бъдат допълнени от други мерки, по-специално по обществените поръчки, както на национално, така и на европейско равнище.